

Sobre l'Encíclica “Fratelli tutti” i el desenvolupament humà integral

Dll, 4/10/2021 per Josep Gallifa

[Universitas](#)

Si l'Encíclica “Laudato Si” del Papa Francesc tracta de la necessitat de tenir cura de la casa comú, de com els problemes mediambientals tenen unes arrels ètiques i espirituals, i de com cal que hi hagi un canvi en l'ésser humà per abordar-los; aquest canvi de consciència tant necessari s'eixampla amb l'Encíclica “Fratelli Tutti”. En efecte, la “Fratelli Tutti”, publicada en temps de pandèmia, aprofundeix en els canvis de consciència necessaris en l'ésser humà d'avui, tot mostrant un objectiu i un horitzó: el del desenvolupament humà integral. Aquest desenvolupament no es podria donar si no fos respectuós amb tota la Creació. És a dir, una encíclica es complementa per tant amb l'altra. Ambdues tenen en Sant Francesc el referent comú.

Parlem de la “Fratelli tutti” que és una exhortació a tots nosaltres (“tutti”) i mostra el camí per assolir el propòsit esmentat del desenvolupament humà integral: el de la fraternitat i l'amistat social universals. S'ha dit que la clau de l'encíclica és aquest “tutti”. Però, a qui es refereix el Papa amb “tutti”? En la resposta a aquest interrogant és on podem observar tota una novetat, que és que hi ha diferents nivells de lectura de l'Encíclica segons qui en sigui el lector. Vegem breument a qui es dirigeix:

“Tutti” com “tota la humanitat”

El Papa Francesc es dirigeix no només als catòlics sinó a totes les persones, també les no religioses. A tothom? Be, diu Francesc: “A totes les persones de bona voluntat”. El que planteja Francesc és recuperar el sentit antropològic profund de la fraternitat. La plenitud de l'ésser humà es dona quan s'entrega als altres, quan viu en relació. Si hi ha vincle hi ha vida, més forta que la mort (FT, 87) –diu el Papa-. La fraternitat no és doncs només cristiana, va més enllà de l'Evangeli, poden haver-hi espais de trobada fraterna entre sensibilitats diferents. Convida a conviure, a alegrar-se i apreciar que hi hagi diverses sensibilitats.

El mètode que proposa és el diàleg. Un diàleg que no sigui un monòleg encobert. Un diàleg que sigui reconèixer el dret de l'altre a ser ell mateix i a ser diferent. Més que pluralitat això és autèntic pluralisme. Hem de treballar junts pel bé comú, però de diferents maneres. En el diàleg i reconeixent les diferències, apreciand-les, es podran també reconèixer les limitacions del relativisme i l'existència d'aspectes universals en la moral, no imposats, sinó mútuament reconeguts. La proposta és doncs un realisme dialogant més que una falsa tolerància, és a dir que només hi hagués formes externes que a vegades podrien amagar només interessos personals. És més exigent del que sembla.

La proposta per avançar és l'amistat social, basada en la fraternitat, que també s'ha de traduir en la política. L'objectiu és ajudar a instaurar el diàleg i un cop s'hi sigui, no renunciar a expressar l'autenticitat evangèlica. Dialogar amb tots des de les conviccions cristianes. La proposta és tal vegada limitar-se a ser un actor més, però també ser referents, contribuint a assenyalar el propòsit comú. I fer-ho en diferents àmbits: persona, família, barri, ‘poble’, ètnia, nació, estat, organitzacions

internacionals, món. Francesc proposa un canvi cultural.

“Tutti” com “totes les persones religioses d’alguna confessió”

L’Encíclica es dirigeix també a totes les persones d’alguna confessió. Cita per exemple al Rabí jueu Hillel (S. I aC) quan ja deia: “No facis al teu proïsme allò que no vols que et facin a tu, tota la resta és comentari”, també l’evolució de la caritat o fraternitat en el Nou Testament quan s’amplia més enllà del poble d’Israel. La fraternitat imita la generositat divina i, com que el que és igual s’atrau i s’uneix, per anar a prop de Déu la caritat n’és doncs camí, un pas necessari per a l’elevació espiritual. Pot donar-se en diferents religions.

Diu el Papa que les diferents religions, “a partir de la valoració de cada persona com a criatura cridada a ser fill o filla de Déu, ofereixen una aportació valuosa per a la construcció de la fraternitat i per a la defensa de la justícia en la societat” (FT, 271). “El diàleg entre persones de diferents religions no es fa només per diplomàcia, amabilitat o tolerància. Com ensenyaren els Bisbes de l’Índia, l’objectiu del diàleg és establir amistat, pau, harmonia i compartir valors i experiències morals i espirituals en un esperit de veritat i amor” (FT, 271).

També proposa acompanyar la vida. Les religions hi tenen un paper, per exemple el cristianisme “quan considera la dignitat transcendent de la persona com a imatge visible del Déu invisible” (FT, 273), ajuda a establir vincles i a desenvolupar la vida. Les religions fan per tant un bé, un servei a la fraternitat, en la mesura que promouen una cultura de l’encontre més que de l’enfrontament. Ho fan totes les religions. I això ho diu amb l’Imam Ahmad Al-Tayyeb: La violència no troba fonament en les conviccions religioses fonamentals sinó en les seves deformacions (FT, 282). La pau està inscrita dintre les tradicions. I també: “la inequitat i la manca d’un desenvolupament humà integral no permeten generar pau” (FT, 235).

“Tutti” com “tots els cristians”

L’Evangeli és per a tots els cristians una escola de fraternitat. El Cristianisme, amb la veu del Papa, es sent còmode facilitant un nou encaix basat en un canvi de centralitat que passa a ser tota la humanitat en el propòsit fraternal comú del desenvolupament humà integral. L’Evangeli és un brollador de dignitat humana i fraternitat (FT, 277). La transcendència que proposa l’Evangeli esdevé necessària quan hi ha conflictes i les coses no són fàcils.

“Tutti” com “tots els catòlics”

El Papa dirigint-se al conjunt de l’Església fa una mica d’autocrítica. Ho resumeixo amb paraules meves: També l’Església és una unitat diversa. No hem de ser grups tancats, no és un “nosaltres contra tots” o “nosaltres contra els altres”. Aquesta seria la cultura auto-referencial i no la de viure en fraternitat o amistat social.

Un primer aspecte per assolir-ho és posar al davant de tot la dignitat de la persona, de tota persona. Tots hem de trobar un lloc en la realitat polièdrica de la vida que formem entre tots. No es pot descartar ningú. El Papa es manifesta en contra de la cultura del “descartament” dels febles per un o altre motiu. Posa l’exemple de Carles de Foucauld “de lliurament total a Déu per una identificació amb els últims, abandonats en el profund desert africà. Només identificant-se amb els últims va arribar a ser germà de tots” (FT, 287). Assenyala un poliedre on tots han de trobar un lloc. Demana apreciar la realitat, apreciar la vida, desenvolupar-

la integralment.

No només, diu el Papa, hem de procurar satisfer les necessitats bàsiques nostres i de la nostra família, sinó procurar el desenvolupament integral de tothom (FT, 129). És diferent desenvolupament integral que només considerar el creixement. Cadascú ha de desenvolupar-se segons el seu potencial humà i el que està cridat a ser. Hem de facilitar el desenvolupament integral dels altres i no oblidar el nostre, doncs també hem de cultivar el que tenim i som perquè pugui ser un bé per tots. D'això tracta l'Encíclica, de la fraternitat i l'amistat social, necessàries per aquest creixement genuí integral.

El Papa a més a més de documents de conferències episcopals i de papes anteriors no té inconvenient en citar referents no cristians com Martin Luther King, Desmond Tutu, o el Mahatma Gandhi, entre d'altres, però sobretot la referència central a Sant Francesc per proposar-nos a tots una vida amb sabor a Evangeli.

Contingut resumit en el dia de Sant Francesc de l'article:

Gallifa, J. (2021). Fratelli Tutti: Realisme dialogant. *Quaderns de Pastoral*, 247, 119-122